

Piesa lui Valeriu Luca e un succes și un semn al creșterii concepției valorice cu privire la piesele care reflectă realitatea satelor. Oamenii de azi și de mâine ai satelor noastre așteaptă însă tot mai mulți

creatori care să meargă și mai mult în adîncul vieții, spre multitudinea ei de probleme și care să o transfigureze artisticeste, cu mari vibrații.

AL. POPOVICI

Un spectacol veridic și sincer

Există uneori în teatru un fenomen, care duce la înăbușirea elanului creator și la înlăturarea spiritului de inovație și originalitate în interpretare. E fenomenul de imitație fără discernămint a modalităților de creație ce au asigurat succesul unor spectacole anterioare, dar care — prin adoptare servilă — frînează calea descoperirii ineditului în rezolvarea problemelor scenice și căutarea noilor mijloace de exprimare artistică în jocul actorilor. Acesta e cazul unor colective de teatru, care — confundînd realizarea concretă a rolurilor cu „linia” de creație — abandonează problematica muncii actorului, considerînd drept o soluție valabilă apropierea cit mai exactă de unele interpretări verificate.

Meritul colectivului artistic al Teatrului de Stat din Baia Mare constă în faptul că ne-a oferit surpriza unui spectacol care se caracterizează, în esență, prin ceea ce constituie încă un deziderat și o problemă în discuția oamenilor de teatru, adică prin *îndrăzneală* în concepția regională și *înțelegere psihologică* în distribuția rolurilor.

Tinărul regizor Mihai Dimiu a pornit de la intuirea justă a semnificației adinc umane a comediei lui M. Sebastian, satiră a societății capitaliste minate de propriu-i virus, în ultima ei perioadă de dominație politico-economică în țara noastră, care presimte zguduirea ce-i va aduce prăbușirea inevitabilă. Lumea aceasta compusă din politicieni servili, de tipul ministrului Brănescu, sau din ziariști venali și fără scrupule ca Borcea, directorul ziarului-fantomă „Deșteptarea” — în care Bucșan, potentatul vieții economice, își impune voința, prin corupție sau violență, în funcție de interesele-i proprii — e o expresie a corupției și demagogiei politice a vremii. În mijlocul ei, prezența profesorului Al. Andronic, intelectual de o rară onestitate, străin de combinațiile bazate pe compromis sau șantaj, ca și intervenția entuziastă și generoasă a studentei Magda Minu, care luptă pentru a îndeplini idealul cercetărilor lui științifice, au valoarea simbolică a triumfului forțelor morale împotriva aparentei atotputerniciei a unei pătri sociale meschine și parazitare. Andronic nu mai are aci soarta lui Miroiu din

Steaua fără nume, căci soluția finală nu mai e resemnarea la o viață de învins, ci preludiul unei vieți noi, care constituie mesajul încrederii autorului în viitor.

A reușit colectivul tinerilor interpreți ai piesei să realizeze acea iluzie scenică în care e transpus însuși „adevărul vieții”, așa cum l-a intenționat scriitorul? Trebuie să mărturisim cu sinceritate că — după părerea noastră — spectacolul oferit de Teatrul din Baia Mare nu a trădat, în concepție și realizare scenică, nici semnificația operei, nici intențiile dramaturgului.

Cu egală înțelegere, direcția de scenă a îndrumat pe actori, atît în sevizarea esenței conflictului dramatic, cit și în găsirea mijloacelor de exprimare a situațiilor încordate prin care se definește caracterul însuși al personajelor. Regia artistică a tradus concret, în spectacol, satira socială a lui M. Sebastian, folosind nu numai elementele unui decor adecvat pentru a reda prăpastia dintre condițiile de viață ale celor două lumi (scenograf: I. Eminet), ci mai ales subliniind latura morală specifică în ciocnirea dramatică a eroilor piesei.

Calitatea dominantă a spectacolului o constituie fără îndoială caracterul *veridic* al imaginii artistice, în raport cu realitatea reflectată, alături de *sinceritatea* unui joc care a reușit să creeze iluzia spontaneității, îndeosebi la interpreții principali. Pe portativul întinsei game a personajelor comediei lui M. Sebastian, întîlnim întreaga faună a oamenilor ce trăiesc în societatea burgheză — de la capitalistul infatuat (Bucșan) la tipul intelectualului învins (Ștefănescu), de la aventurierul fără idei și fără scrupule (Borcea) la micii tributari ai șantajului (Pompilian sau Voicu), de la proprietarul de tipografie, copleșit de neînțelesul joc al intereselor capitaliste (Agopian) la modeștii reprezentanți ai muncii de atelier (Hubert) ș.a.

Ceea ce îi caracterizează pe toți acești oameni — cu excepția lui Gr. Bucșan, contrariat doar efemer în planurile sale de un incident neprevăzut — este nesiguranța vieții, neîncrederea în viabilitatea societății în care trăiesc, sentiment general, care revine ca un „leit-motiv” și care exprimă o incontestabilă realitate pentru momentul

social-istoric redat. Această idee a fost sugerată, prin mijloace operative de un real nivel artistic, pe aproape întreaga desfășurare a spectacolului. Datorită rezolvării scenice a numeroaselor incidente, a agitației provocate de elementul-surpriză al conflictului, ritmul ieșirilor și intrărilor neașteptate în scenă, prezența lui Bucșan în redacția ziarului, vizitele insolite ale lui Bucșan sau Borcea în cabinetul de lucru al profesorului Andronic etc. au apărut perfect motivate din punct de vedere al psihologiei eroilor și al dramatismului acțiunii. Cu o nuanțare, care dovedește studiul atent al caracterului personajelor și înțelegerea situațiilor, direcția de scenă a obținut de la fiecare interpret imaginea veridică și adecvată a tipului intrupat: servil sau tiran, cinstit sau meschin, generos sau ingrat, fiecare personaj a fost un „om” adevărat, în suferința sau zbcuimul căruia am crezut fără rezerve.

Alegînd pentru Decadă piesa lui M. Sebastian, teatrul din Baia Mare și-a asumat o mare răspundere, prin inevitabila comparație între realizările tinerilor săi interpreți cu marile creații ale unor actori de prestigiu de la Teatrul Național din Capitală, în aceleași roluri. Spre cinstea lui, trebuie să spunem că spectacolul prezentat a fost deplin realizat, fără cea mai ușoară urmă de improvizație, dovedind o minuțioasă punere la punct pe plan regizoral și un nivel artistic superior în interpretare.

De la cele mai scurte apariții în scenă (Ion Siminic în Voicu, A. Bursaci în Pompilian, Ion Uță în Agopian etc.) pînă la personajele de amploare (Bucșan, Andronic, Magda Minu), colectivul artistic al tînărului teatru din Baia-Mare a depus aceeași atenție, pentru realizarea unui spectacol omogen și unitar în concepție și interpretare.

În rolurile care presupun certe elemente de compoziție (Bucșan, Al. Andronic), tinerii interpreți au avut de învins reale dificultăți, inerente oricărui actor tînăr. T. Cazimir, interpretul lui Gr. Bucșan, a reușit să redea profilul moral al odiosului personaj, dezorientat în clipa în care constată că nu mai poate folosi. față de un adversar ale cărui metode nu le cunoaște îndeajuns, mijloacele care îi asigurau în mod normal succesul. Dezorientarea lui, treptat accentuată pînă la rezolvarea finală, amestecul de violență și frămîntare, îndeosebi în actul ultim, care sugerează un început de îndoială față de sine însuși, au fost reliefate printr-un joc sugestiv și o mimică adecvată, fără a părăsi

sobrietatea interpretării. Aceleași trăsături, reduse la proporția personajului, le-a relevat și I. Anghelescu-Moreni în rolul lui Borcea, directorul de ziar servil, inuman și venal, mai întii în goană după șantaj și apoi după compromisul salvator, atins abia în momentul realizării finale.

Dar revelația spectacolului a constituit-o interpretarea — sub toate raporturile excepțională — a tinerii actrițe Coca Andronescu în rolul Magdei Minu. Este posibil ca o reală afinitate — cum mărturisește chiar ea în textul programului — să fi apropiat pe interpretă, pînă la identitate psihică, de eroina interpretată, căreia i-a descoperit calitățile puțin comune ale purității și generozității, altoite pe începutul unei mari pasiuni. Dar sinceritatea și căldura cu care a redat cele mai intense momente dramatice, modul în care — în jocul ei — ingenuitatea se înfrățește cu îndrăzneala, dăruirea totală pentru un ideal de viață cu perseverența și tenacitatea au dat întreaga măsură a sensibilității ei artistice și a variatelor ei posibilități de exteriorizare a frămîntărilor interioare. Artista a intuit în adincime structura psihică a personajului și a făcut din el nu numai o ființă care crede cu adevărat în forțele creatoare ale vieții, ci și un mesager al acestor vremuri noi, capabil a zgudui încrederea în forțele capitalismului în declin. Expresivitatea jocului ei, dezinvoltura gesturilor, spontaneitatea mișcării în scenă sînt caracteristice îndeosebi în momentele de încordare dramatică, în care duelul cu adversarii e încă indecis.

Alături de ea, Eugen Mercuș a creat un Andronic, poate prea abătut în unele scene, timid și nesigur în clipa în care în viața sa apare „neprevăzutul”, dar de o mare candoare și puritate morală, așa cum l-a dorit desigur autorul. O mențione deosebită merită creația lui Iulian Bradu în rolul secretarului de redacție Ștefănescu, tipul intelectualului învins, preocupat pînă la obsesie de grijile meschine ale muncii sale istovitoare.

Restul colectivului (Nicolae Baltasiu în Niță, Lavinia Teculescu în Ana, Maya Indrieș în d-ra Werner) a contribuit corect la omogenitatea spectacolului. O rezervă din punct de vedere regizoral ar trebui făcută în legătură cu situarea improprie a cabinetului redacțional pe două planuri — ceea ce îngreuiază ritmul mișcării scenice și face să se piardă uneori atenția, concentrată asupra gesturilor și atitudinii interpreților.

Mircea MANCAȘ